

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมกับยาทำให้อารมณ์คงที่ กับการใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมกับยาทำให้อารมณ์คงที่ ในผลต่อระยะเวลาการนอนโรงพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาล และจำนวนครั้งที่นอนโรงพยาบาลต่อปี ในผู้ป่วยโรคอารมณ์สองขั้ว และมีอาการทางจิตร่วม การรักษาแบบผู้ป่วยใน ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และโรงพยาบาลสวนปรุง จำนวนทั้งสิ้น 130 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

พบว่าจำนวนของเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม สถานภาพสมรสในกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม ส่วนใหญ่เป็นโสด ส่วนกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ส่วนใหญ่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สังเกตได้ว่าผู้ป่วยโรคอารมณ์สองขั้วส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสัมพันธ์สมรส ระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม โดยกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในขณะที่กลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ส่วนใหญ่เกินครึ่งการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 และไม่มีคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ หากพิจารณารายการของยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่พบว่า มีราคาค่อนข้างสูง หรือต้องใช้สิทธิเบิกได้ (ข้าราชการ) จึงสามารถจ่ายได้ แสดงถึงความสัมพันธ์ของการมีฐานะทางการเงินและการงานที่มั่นคง ส่งผลต่อระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประมาณ 80-90% เก็บข้อมูลได้จากโรงพยาบาลสวนปรุง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลจิตเวชขนาดใหญ่ (700 เตียง) สามารถรองรับผู้ป่วยจิตเวชได้เป็นจำนวนมาก

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยา

พบว่าการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม โดยกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม ส่วนใหญ่ใช้ยา Lithium ในขณะที่กลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ส่วนใหญ่ใช้ยา Depakine

กลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม ในกลุ่มนี้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ ยา Perphenazine ซึ่งเป็นยาที่มีศักยภาพ (efficacy) ปานกลาง และมีผลข้างเคียงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ในกลุ่มนี้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ ยา Risperidone ซึ่งเป็นยาที่มีการผลิตภายในประเทศ และทางรัฐบาลสนับสนุนให้ผู้ป่วยที่ใช้สิทธิบัตรทองสามารถใช้นี้ได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษากลุ่มประชากรตัวอย่างสองกลุ่ม ระหว่างกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมกับกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม พบว่าระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม มีระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลเฉลี่ย มากกว่ากลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมประมาณ 6 วัน ซึ่งยังไม่พบการศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ โดยมีการศึกษาที่ใกล้เคียงของ Debra S. และคณะ ในปี พ.ศ. 2544 ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมกับยาทำให้อารมณ์คงที่และยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมกับยาทำให้อารมณ์คงที่ ศึกษาในด้านประสิทธิภาพการรักษาและผลข้างเคียงของยา พบว่าการใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมมีประสิทธิภาพที่ดีกว่าการใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม และมีผลข้างเคียงที่น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำในการรักษาโรคอารมณ์สองขั้วในปัจจุบัน ที่การใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่มีคำแนะนำให้สามารถใช้ในการรักษาโรคอารมณ์สองขั้วได้ ดังนั้นการใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมกับการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพที่ดีขึ้นในการรักษา รวมทั้งการที่มีผลข้างเคียงน้อยกว่า ส่งผลให้การใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมมีระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลสั้นกว่าการใช้อายารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมได้

ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาล พบว่ากลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมมีค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่า กลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วมประมาณ 7,053 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับราคาของยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ที่เฉลี่ยแล้วแพงกว่ายารักษาโรคจิตกลุ่ม

เดิม และในการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม พบว่าส่วนใหญ่ใช้ยา Depakine ในขณะที่กลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วม ส่วนใหญ่ใช้ยา Lithium แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับราคายา Depakine ที่แพงกว่าราคายา Lithium อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ พบว่าความแตกต่างเรื่องค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาล ยังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิมร่วมและกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ที่มีการควบคุมการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่อาจมีส่วนทำให้เข้าใจผลต่อค่าใช้จ่ายในการรักษาได้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของจำนวนครั้งที่นอนโรงพยาบาลต่อปี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1 ครั้งต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Nick C. Patel และคณะ ในปี พ.ศ. 2548 พบว่า การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับการใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับการใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิม และการใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่เพียงอย่างเดียว ในผู้ป่วยโรคอารมณ์สองขั้ว ไม่มีความแตกต่างกันในอัตราการนอนโรงพยาบาลซ้ำภายใน 1 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษานี้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิม ในผู้ป่วยโรคอารมณ์สองขั้ว และมีอาการทางจิตร่วม มีระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลที่นานกว่า การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่
- การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับยารักษาโรคจิตกลุ่มเดิม มีค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาลที่น้อยกว่า การใช้ยาทำให้อารมณ์คงที่ร่วมกับยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่
- จำนวนครั้งในการนอนโรงพยาบาลต่อปี ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษานี้คือ จำนวนประชากรศึกษาที่น้อย โดยเฉพาะในกลุ่มที่ใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ร่วม ทำให้มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบและความน่าเชื่อถือที่ลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเนื่องจากราคาที่แพง และข้อจำกัดเรื่องสิทธิในการรักษาต่อการใช้ยา ทำให้มีการใช้ยาจำนวนไม่มาก แต่ในปัจจุบันยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่

สามารถผลิตได้ภายในประเทศมากขึ้น ทำให้ราคายาถูกลง ข้อจำกัดในเรื่องสิทธิการรักษาที่น้อยลง และแนวโน้มของการใช้ยารักษาโรคจิตกลุ่มใหม่ ในการรักษาผู้ป่วยโรคอารมณ์สองขั้วที่เพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าการศึกษาต่อไปในภายหน้า สามารถศึกษาเก็บข้อมูลประชากรได้เพิ่มมากขึ้น

2. เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลแบบย้อนหลัง ทำให้มีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อจำกัดต่อการศึกษาวิจัยผลของการใช้ยารักษาโรคจิตร่วมได้ เช่น ความแตกต่างระหว่างอาการของผู้ป่วยทั้งสองกลุ่ม ประสิทธิภาพของยา ผลข้างเคียงของยา การติดตามการรักษาของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น ดังนั้นหากมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ที่เก็บข้อมูลไปข้างหน้า สามารถเก็บข้อมูลและควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ น่าจะส่งผลต่อความเข้าใจผลของการใช้ยารักษาโรคจิตร่วมได้ดียิ่งขึ้น
3. การติดตามการนอนโรงพยาบาลภายใน 1 ปี อาจเป็นระยะเวลาที่สั้น ไม่เพียงพอต่อการประเมิน เนื่องจากอย่างที่ทราบกันว่าโรคอารมณ์สองขั้ว เป็นโรคที่เรื้อรัง และกลับเป็นซ้ำได้ โดยเฉพาะเมื่อระยะเวลาในการเจ็บป่วยที่ยาวนานขึ้น จะมีระยะเวลาในการป่วยซ้ำที่สั้นลง เพราะฉะนั้นการติดตามในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น อาจแสดงความชัดเจนได้มากกว่า
4. ค่าใช้จ่ายในการนอนโรงพยาบาล เป็นการศึกษาจำนวนเงินที่สูญเสียเพียงด้านเดียว เนื่องจากการนอนโรงพยาบาล ได้ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียโอกาสในการทำงาน ซึ่งสูญเสียรายรับเช่นเดียวกัน ดังนั้นการพิจารณาถึงจำนวนเงินที่สูญเสียจากการเสียโอกาสที่ไม่ได้ทำงานร่วมด้วย อาจทำให้เข้าใจถึงผลของการใช้ยารักษาโรคจิตร่วมต่อค่าใช้จ่ายได้เพิ่มมากขึ้น